

RINOLALIE A PALATOLALIE

VYBRANÉ SNÍMKY – BUDE DOPLNĚNO NA SEMINÁŘI

DĚLENÍ RINOLALIE - TERMINOLOGIE

hyponazalita

huhňavost uzavřená
rhinophonia clausa
hyporinolalie

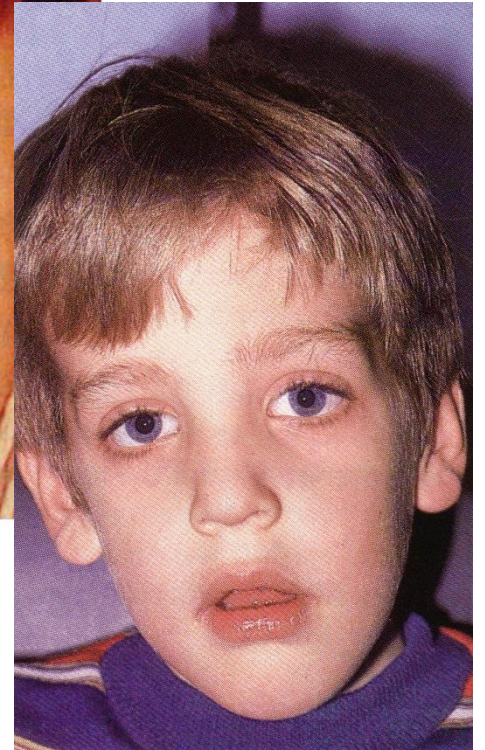
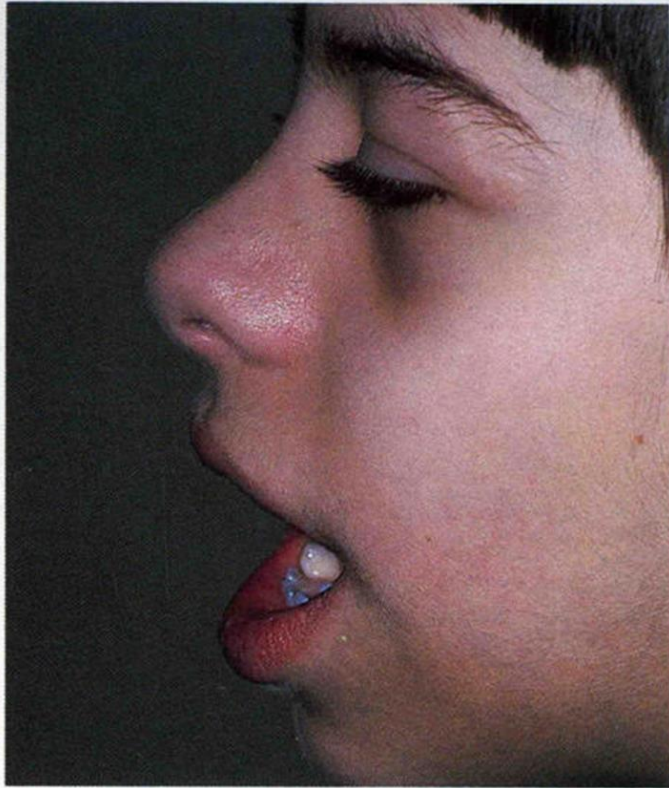
hypernazalita

huhňavost otevřená
rhinophonia aperta
hyperrinolalie

smíšená forma

rhinophonia mixta

FACIES ADENOIDEA

VYŠETŘOVÁNÍ PORUCH NOSNÍ REZONANCE

- pozorování – sledování, inspekce orofaciální oblasti
- explorační metody – anamnestický rozhovor/dotazník, testování
- analýza výsledků odborných lékařských vyšetření
- přístrojové vyšetřovací metody

ANAMNESTICKÝ ROZHOVOR

- informace od rodičů
- specifické prvky – hypernazalita/hyponazalita - charakteristika typických příznaků, které rodiče u svých dětí sledují
- charakteristika primárních funkcí
- charakteristika sekundárních funkcí

- (DGN NKS I 35, I 36)

INSPEKCE OROFACIÁLNÍ OBLASTI

- tvrdé patro
- měkké patro
- čípek
- Passavantův val
- horní a dolní ret
- jazyk
- mezičelistní vztahy
- velikost čelistního úhlu

DIAGNOSTIKA

- **Gutzmannova A-I zkouška** (přítomnost hypernazality)
- **Czermakova zkouška**
- **Nadoleczného zkouška otáčením hlavy**

DIAGNOSTIKA

- přístrojové metody – lékařské vyšetření
- **spirometrická zkouška**
- **velofaryngometrie**
- **videofluoroskopie**
- **endoskopie**
- **elektromyografie**
- **aerodynamická analýza**

ORIENTAČNÍ ZKOUŠKY

- zkouška nafouknutí tváří
- zkouška pomocí pískání, foukání, chrápání
- zkouška pití brčkem
- schopnost udržet vzduch v ústech a uvolnit ho jednou ústy a jednou nosem
- správně artikulovat explozivy pbkg ve slabikách

DIAGNOSTIKA

- **souhrn informací**
- velofaryngeální mechanismus
- artikulace
- srozumitelnost
- čelistní úhel
- narušení koverbálního chování

PALATOLALIE

- NKS, jejíž příčinou jsou orofaciální rozštěpy
- https://www.youtube.com/watch?v=wFY_KPFS3LA (bbc)
- <https://www.youtube.com/watch?v=ozlkjexvEFE> (podrobně)

OROFACIÁLNÍ ROZŠTĚP

porušení vývoje střední části obličeje

- **primární patro** – ret a alveolární výběžek
 - **sekundární patro** – tvrdé a měkké patro
 - vznikají ve 4. – 9. týdnu nitroděložního vývoje
-
- <https://www.youtube.com/watch?v=ZVqZ2kPybGw>
 - (vizita)

KRITICKÉ PERIODY

- 27. – 35. den – izolovaný rozštěp rtu
- 37.- 53. den – izolovaný rozštěp patra
- narušení vývoje patrových plotének
- 53. – 57. den – izolovaný rozštěp patra
- zpomalení růstu dolní čelisti

KERNAHAN-STARKOVA KLASIFIKACE

- **I. skupina – rozštěp primárního patra – ret, alveolární výběžek**
 - subdermální rozštěp rtu
 - částečný rozštěp rtu
 - celkový rozštěp rtu – jednostranný, oboustranný
 - rozštěp rtu a alveolárního výběžku

KERNAHAN-STARKOVA KLASIFIKACE

2. skupina – rozštěp primárního a sekundárního patra – ret, alveolární výběžek, tvrdé patro, měkké patro, uvula

- jednostranný rozštěp rtu, alveolárního výběžku, měkkého a tvrdého patra
- oboustranný rozštěp rtu, alveolárního výběžku, měkkého a tvrdého patra
- submukózní rozštěp patra s rozštěpem rtu

KERNAHAN-STARKOVA KLASIFIKACE

3. skupina – rozštěp sekundárního patra

- rozštěp tvrdého patra
- rozštěp měkkého patra
- submukózní rozštěp patra s rozštěpem patrového čípku (nebo bez)

KERNAHAN-STARCOVA KLASIFIKACE

4. vzácné, atypické rozštěpy

- mediální rozštěp horního rtu
- šikmé rozštěpy
- příčné rozštěpy
- rozštěp dolního rtu, nosu

KLASIFIKACE DLE MKN

- Q 35 – rozštěp patra
 - Q 36 – rozštěp rtu
 - Q 37 – rozštěp patra s rozštěpem rtu
-
- CL – cleft lip
 - CP – cleft palate
 - CLP – cleft lip and palate

DŮSLEDKY ROZŠTĚPOVÝCH VAD- SHRNUTÍ

- Narušení vitálních funkcí
- Myofunkční obtíže
- Zánětlivá onemocnění
- Narušení růstu horní čelisti
- Poruchy rezonance
- Poruchy artikulace

DŮSLEDKY ROZŠTĚPOVÝCH VAD - SHRNU TÍ

- Poruchy hlasu
- Poruchy sluchu
- Narušený vývoj řeči
- Narušení srozumitelnosti řeči
- Narušené koverbální chování

DŮSLEDKY ROZŠTĚPOVÝCH VAD

- **Specifický průběh preverbálních aktivit**
- Křik a pláč beze změny – volný průchod výdechového proudu ústy
- Adaptace pudového a napodobivého žvatlání dle anatomických poměrů
- Snaha o nápodobu „viděného“ a „slyšeného“ – v komunikaci okolí

PORUCHY ARTIKULACE

- **Srozumitelnost řeči**
- Nemožnost vytvořit uzávěr jazyka s patrem při palatálních a velárních hláskách
- Kompenzační mechanismus – posunutí artikulace dozadu – intuitivní postup
- Omezený fonetický repertoár

DALŠÍ VÝVOJ

- **Odchylky v oblasti vývoje hlasu a sluchu**
- Verbální vývoj
- Opoždění ve vývoji všech řečových složek
- Obtíže především v řečové produkci

PORUCHY HLASU

- syndrom slabého hlasu – soft voice syndrom
- zvýšený tlak na hlasivky – hrtanový ráz
- chronický chrapot, uzlíky
- snížená síla hlasu
- omezený frekvenční i dynamický rozsah
- častá je vysoká poloha hlasu
- snížená hlasová variabilita – monotónnost
- zvýšení intenzity hlasu – zvýšení hypernazality
- **palatofonie**

NARUŠENÍ KOVERBÁLNÍHO CHOVÁNÍ

- zvedání paží při mluvě
- zvýšené svalové napětí v oblasti krku
- grimasy spojené s nafukováním tváří
- stahování nosních křídel
- špulení a přitahování horního rtu k nosu

DIAGNOSTICKÉ POSTUPY

- vyšetření nosní rezonance
- vyšetření artikulace a srozumitelnosti řeči
- vyšetření hlasu
- vyšetření koverbálního chování

VYŠETŘENÍ HLASU

- ORL
- Foniatrie

- Fonace
- kvalita
- hlasový začátek
- síla hlasu
- poruchy hlasu

OPERACE ROZŠTĚPOVÝCH VAD

- Klinika plastické chirurgie Fakultní nemocnice Královské Vinohrady v Praze
- Klinika plastické a estetické chirurgie Fakultní nemocnice U sv. Anny v Brně
- Fakultní nemocnice Brno, Pracoviště medicíny dětského věku v Brně
- protokol léčby
- časový plán chirurgických zákroků

OPERACE ROZŠTĚPOVÝCH VAD

- během posledních 40 let se v léčbě rozštěpů patra výrazně pokročilo
- včasná palatoplastika u dětí s orofaciálním rozštěpem zajišťuje vhodné anatomicko-funkční podmínky pro správný rozvoj řeči
- normální řeči se dosahuje až u 90% dětí
- správné řeči spontánně dosáhne více než 50 % dětí, které podstoupily operaci patra (Kerekrétiová, 2008)

VČASNÝ INTERVENČNÍ PROGRAM – RANÝ VĚK

- **1. poradenství rodičům – poskytnout dostatek informací**
- informace o očekávaném vývoji
- poskytování řečového vzoru
- rozvoj komunikační schopnosti
- rozvoj zrakové a sluchové percepce
- motivace rodičů
- sledování řečového vývoje

2. VČASNÝ DOMÁCÍ INTERVENČNÍ PROGRAM

- realizuje se zprostředkovaně rodičem – nepřímý terapeutický přístup k dítěti
- podpora prvních hlasových a mluvních projevů
- důležitost správného mluvního vzoru
- minimalizace rozvoje atypických řečových realizací

2. VČASNÝ DOMÁCÍ INTERVENČNÍ PROGRAM

- pozorování artikulace dítěte
- nápodoba nasměrování vzduchu v ústech – potřebný k řeči
- rozvoj sluchové kontroly
- pasivní a aktivní slovní zásoba – rozšíření fonetického repertoiru

LOGOPEDICKÁ TERAPIE

- individuální přístup
- aktivní spolupráce dítěte a logopeda (3 roky – dle možností)
- zahájení intervence po chirurgickém zákroku – dle doporučení (6 týdnů)
- aktivní účast rodičů
- postup v souladu s dalšími chirurgickými zákroky
- skupinová a individuální forma

ZAMĚŘENÍ LOGOPEDICKÉ TERAPIE

- korekce rezonance
- korekce artikulace

- průpravná cvičení zaměřená na posílení patrohltanového závěru
- masáže
- dechová cvičení

PŘÍKLADY cvičení ke zlepšení rezonance a artikulace

- zdokonalení činnosti VFZ
- dýchání
- polykání
- sání
- pití brčkem
- kloktání
- pískání; foukání spojené s fonací – usměrnění výdechového proudu
- propojení s cvičením – pohyb od těla/k tělu

DŮLEŽITÉ PRVKY LOGOPEDICKÉ TERAPIE

- úprava polohy jazyka
- hlasitost
- sluchový trénink
- změna výšky
- zvětšení čelistního úhlu
- práce s hlasem
- dechový trénink
- artikulační terapie
- poskytování zpětné vazby, vizuální feedback

VÝSLEDKY LOGOPEDICKÉ TERAPIE

- věk dítěte
- výsledky chirurgického zákroku
- osobnost dítěte
- přístup rodičů

KOREKCE ARTIKULACE

- tradiční zásady a doporučení
- nápodoba přírodních zvuků
- **kombinace artikulačního a fonologického přístupu**
- cvičení sluchové percepce
- rozlišování zvuků, zdrojů
- výška, síla, barva tonů, zvuků
- práce s rytmem
- nápodoba
- **rozlišování správné a „huhňavé“ řeči**
- využití ve vlastním rozvoji

KOREKCE ARTIKULACE

- **samohlásky – A-O-U-E-I**
- čelistní úhel, pozice jazyka a postavení rtů
- spojení CV – eliminace tvrdého hlasového začátku
- nácvik samostatně, ve skupinách (áó, áóú, áóúé)

KOREKCE ARTIKULACE

- SOUHLÁSKY
- různé přístupy ke korekci souhlásek – pořadí, druh souhlásek
- individuální přístup
- vizuální a taktilní zpětná vazba
- stlačení/uvolnění nosního chřípí
- zásada minimální akce, nácvik šeptem (eliminace tvrdého hlasového začátku)
- přesun artikulační báze dopředu na odpovídající artikulační místa

KOREKCE ARTIKULACE

- nácvik „nových“ hlásek ve slabikách - ve spojení se samohláskami
- volba dalšího postupu - na začátku, uprostřed i na konci slova
- CV – CVC – budování korpusu se správně tvořenými hláskami – propojení s rozvojem slovní zásoby

ROZVOJ OBSAHOVÉ SLOŽKY ŘEČI

- Narušený vývoj řeči
- Obecné zásady a postupy
- Inicie a motivace ke komunikaci
- Využití zájmu dítěte
- Adaptace komunikační výměny
- Opakování
- Eliminace nadměrné verbalizace
- Využití hovorového jazyka

DALŠÍ OBLASTI ROZVOJE

- Terapie poruch hlasu – přímá souvislost s VFI
- Správné fonační techniky
- Uvolňovací cvičení – práce se svalovým napětím